

УДК 378

ГЕВКО Ігор Васильович,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені В. Гнатюка
e-mail: gevko.i@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлено основи формування професіоналізму майбутнього учителя технологій. З позиції комплексного підходу визначено психологічні умови розвитку професіоналізму учителя технологій, з огляду на специфіку його професійної педагогічної діяльності. Акмеологічність виокремлених в цьому дослідженні умов полягає у тому, що вони мають мотиваційний характер впливу на розвиток педагога-професіонала-як особистості і суб'єкта діяльності.

Ключові слова: учитель технологій; розвиток; умови; професіоналізм.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток як «якісна зміна, що характеризується появою новоутворень, нових механізмів, процесів, структур (С.Д. Максименко), завжди детерміновано різноманітними умовами, обставинами за яких він відбувається.

Механізм опанування вчителем технологій основами професіоналізму також виникає за наявності певних умов, що забезпечують динаміку, цілісність, цінність, технологічність, продуктивність цього процесу.

Такими умовами у акмеологічних і педагогічних дослідженнях називають задатки, загальні і спеціальні здібності суб'єкта праці, стану суспільства у період його становлення, умови родинного виховання і освіти, доступ до культурних цінностей, введення у самобутні культурні світи та інше, що обіймає зміст умов передстартового періоду розвитку професіоналізму.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Нас цікавить питання визначення психологічних умов розвитку професіоналізму учителя технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У теоретичних і прикладних дослідженнях при аналізі категорії «умов» зазвичай підкреслюється їх переважно об'єктивний характер (В. Борисов, В. Васенко, А. Деркач, М. Козяр, В. Сидоренко, О. Торубара та ін.).

Акмеологічні умови в нашому дослідженні постають як значущі обставини, від яких залежить досягнення педагогом вищих рівнів володіння професійною діяльністю. Зважаючи на значення трактувань, що зустрічаємо у словниках, умови цілком слушно доповнити такими характеристиками, як «вимога», «правила діяльності», що підкріплює значення «детермінувати» додатковими сенсами – створювати, змінювати, перетворювати наявні умови розвитку.

У вітчизняній і закордонній психології, педагогіці, акмеології вивчено і подано психологічні, педагогічні, організаційні, акмеологічні умови і фактори, що детермінують:

– розвиток особистості і її особистісне зростання (К.А. Абульханова-Славська, Б.С. Братусь, А.В. Мудрик, А. Маслоу, К. Роджерс, З. Фрейд, Е. Еріксон та ін.);

– розвиток діяльності (К.А. Абульханова-Славська, Л.С. Виготський, С.Л. Рубінштейн, В.Д. Шадріков та ін.);

– розвиток педагогічної дослідницької діяльності учителя технологій (В.В. Борисов, Є.В. Кулик та ін.);

– формування суб'єктності (А.В. Брушлінський, Б.І. Коротяєв, В.О. Сластьонін та ін.);

– розвиток, становлення професіонала (А.А. Деркач, Н.В. Кузьміна, Є.І. Клімов, Є.О. Лодатко, А.К. Маркова та ін.) та інші.

Психолого-акмеологічне становлення професіонала є динамічним процесом, який залежить, по-перше, від зовнішніх умов:

- впродовж життя людини змінюється сама професія, вимоги суспільства до неї;
- змінюється співвідношення між професіями;
- може перетворюватися мотиваційна сфера професійної діяльності і її менталітет, духовні цінності;
- перебудовується операційна сфера при появі нових технологій;
- структурні компоненти професійної діяльності і професійного спілкування можуть змінювати позиції- те, що було умовою, стає результатом і навпаки, те, що було засобом, пізніше може стати умовою.

По-друге, успішність цього процесу залежить і від внутрішніх умов: змінюються уявлення людини про професію, професійну діяльність, оновлюються критерії оцінки людиною самої професії, професіоналізму, а також критерії оцінки професіонала у собі.

В.В.Борисов зазначає, що професіоналом можна вважати людину за умови, що вона опанувала норми професійної діяльності, корпоративної культури, професійного спілкування і реалізує їх на високому рівні, домагаючись професійної майстерності, дотримуючись професійної етики та норм професійної діяльності із збереженням професійних ціннісних орієнтацій; змінює і розвиває свою особистість з урахуванням сталих рис особистості; яка прагне зробити творчий внесок у професію, збагачуючи досвід професії; прагне і вміє викликати інтерес суспільства до результатів власної професійної педагогічної діяльності; сприяє підвищенню престижу професії в суспільстві, гнучко враховує нові вимоги суспільства до професії [1].

Прийнятий у дослідженні теоретико-методологічний підхід – акмеологічний, інтегрує значущі аспекти і переваги багатьох наукових підходів, принципів, що мають великий потенціал факторів і умов досягнення і розвитку професіоналізму педагога.

З метою виокремлення психологічних умов розвитку професіоналізму учителів технологій було проведено емпіричне дослідження (2014–2015 р., $N=210$) – бесіди, опитування, спостереження, контент-аналіз письмових робіт учителів технологій, які перебували на курсах підвищення кваліфікації, аналіз актуальної наукової літератури, які в цілому дозволили подати сукупність соціальних, психологічних, педагогічних умов, що об'єктивно сприяють підвищенню рівня професіоналізму педагога. Психолого-акмеологічні умови розвитку професіоналізму педагога виявлялися, з розробленої структури, змісту, критеріїв, показників і рівнів професіоналізму учителя технологій.

Соціальними умовами розвитку професіоналізму учителя технологій є: орієнтація суспільства на провайдинг інновацій в освіті, замовлення держави на професіонала високої кваліфікації, зміна технологій і технологічних процесів, мода на дизайн-діяльність.

Психологічні умови розвитку професіоналізму учителя технологій обіймають наявність акмеологічного середовища у професійній спільноті; наявність професійної рефлексії в діалозі з учасниками освітнього процесу; активна взаємодія з учнями і батьками.

Педагогічні умови розвитку професіоналізму учителя технологій є- наявність професійної співпраці; новаторські перетворення традицій/

Сукупність виявлених умов розглядається нами як акмеологічні умови, бо в комплексі забезпечують активізацію і оптимізацію процесу розвитку професіоналізму учителя технологій.

Акмеологічність виокремлених в цьому дослідженні умов полягає у тому, що вони мають мотиваційний характер впливу на розвиток педагога-професіонала-як особистості і суб'єкта діяльності. Деякі з таких умов можуть опосередковано впливати на педагога, але, у взаємодії з іншими умовами і факторами, сприяють досягненню поступового ефекту розвитку.

Розглянемо виявлені умови більш детально.

Сьогодні успішними суспільствами є ті, які живуть в системі взаємовідносин, де інновації визначають мету і швидкість змін у будь-якій сфері. Інновації не оминають і освіту. Орієнтація суспільства на провайдинг інновацій в освіті є визначальною умовою розвитку професіоналізму, бо сучасний учитель повинен швидко і адекватно реагувати на зміни.

Як зазначають дослідники, соціальне державне замовлення є умовою розвитку професіоналізму, бо в стандартах освіти, вимогах до кваліфікації закладено орієнтири професійного зростання учителя технологій.

Зміна технологій і технологічних процесів зумовлює появу нових освітніх технологій. Сучасні освітні технології- для тих, хто самостійно організовує свій освітній маршрут.

Мода на дизайн-діяльність зумовлює необхідність змін у підготовці майбутнього учителя технологій та вносить корективи у його професійне зростання і обумовлює підвищений попит на фахівців з дизайну ландшафтів, меблів, середовища і т.ін.

Наявність професійної співпраці –важлива умова розвитку професіоналізму учителя технологій бо забезпечує попередження зниження суб'єктної активності педагога, активізує прояви креативності, творчості. Новаторські перетворення традицій сприяють особистісному і професійному самовиявленню учителя технологій. Дотримання цих умов сприяє попередженню професійного вигорання учителя.

У дослідженнях В.І. Бондаренко, Л.Л. Макаренко, О.М. Торубари, А.Ю. Цини, С.М. Яшанова виявлено витоки проблеми професіоналізму, професійної компетентності учителя технологій вже на етапі його професійної підготовки у вищому навчальному закладі, яка до цього часу не відповідає потребам сучасного суспільства, особистості у формуванні професійної культури майбутнього учителя технологій, здатного до провайдингу інновацій. Автори доводять, що процес підготовки учителя технологій і формування його професійної культури стане можливим і певним чином керованим, якщо буде задовольняти низці спеціально організованих об'єктивних, суб'єктивних умов. Узагальнення дозволяє нам назвати ці умови:

- реалізація наступності всіх етапів багаторівневого педагогічного процесу;
- реалізація акмеологічного підходу;
- інтеграція знань в межах проблем професійної культури на підґрунті міждисциплінарних взаємодій і реалізації взаємозв'язку методичної, спеціальної, загальнопедагогічної, психологічної і дослідницької підготовки учителя технологій;
- формування образу професійної педагогічної діяльності;
- інтеграція навчальної, наукової і професійної діяльності майбутніх учителів технологій.

Практично в кожній умові, віддзеркалюється ідея професійної компетентності, професіоналізму.

Успішна реалізація виокремлених умов постане, на наш погляд, передумовою формування основ професіоналізму майбутнього учителя технологій. Ми вважаємо, що саме комплексний підхід, підкріплений адекватною освітньою політикою держави в сфері безперервної освіти педагогів, буде сприяти реальному зростанню професійної компетентності, професіоналізму фахівців сфери освіти.

Аналіз стану нашого суспільства дозволяє зробити висновок, що престиж професіоналізму в цілому не дуже високий, за реальної потреби у ньому. Підтвердженням цього є дані багатьох психологічних, педагогічних, соціологічних, культурологічних економічних та інших досліджень сучасних авторів [1–6].

Це зумовлює необхідність розробки теоретичних і практичних засад моделі процесу професійного і особистісного розвитку учителя технологій на підставі ідей і методів психології, акмеології, педагогіки та подолання сумарної, еkleктичної побудови освітнього процесу.

Достатньою і необхідною умовою розвитку професіоналізму педагога постає саме реалізація акмеологічного підходу, що характеризується наступними ознаками:

- метою у вигляді цілісного розвитку педагога-особистісного і професійного;
- наявністю акмеологічного середовища-середовища прагнення до досягнень, високим результатам діяльності, коли є потреба якісно і продуктивно працювати;
- акмеологічною позицією педагога як показником його особистісної і професійної зрілості;
- використанням акмеологічних технологій, акмеологічного супроводу процесу підвищення кваліфікації;
- реалізацією персональної траєкторії навчання.

Професійна діяльність педагога складається з множини різних ситуацій у яких він те тільки реалізується, але і розвивається.

Ситуація, як зазначав свого часу Г.С. Костюк, звернувшись до проблеми вдосконалення виробничого навчання, відбиває єдність людини і середовища, «...ситуація виявляється складною системою детермінант активності суб'єкта і водночас, результатом, цієї активності» [7]. Найбільш продуктивна ситуація особистісно-професійного розвитку учителя створюється на підґрунті співвіднесення з інтересами, вимогами, можливостями педагога, при використанні технологій співпраці, підтримки. Б.І. Коротяєв, характеризуючи ситуації, у яких людина не тільки реалізується, але і розвивається, підкреслює: «Професійна підготовка майбутнього фахівця будь-якого напрямку залежить від успішної взаємодії викладача та студента. Але традиційний університетський процес навчання не вирішує певних проблем, серед яких пропуски занять, індивідуалізація навчання, відсутність повноцінного контролю позааудиторної самостійної роботи. Стовідсоткове вирішення цих проблем майже неможливе, але впровадження у навчальний процес вищого навчального закладу інформаційно-комунікаційних технологій та поєднання очної і дистанційної форм навчання може досить суттєво цьому сприяти» [8].

Ситуації професійного і особистісного розвитку можна уявити як атмосферу, освітнього закладу, де педагог має можливість удосконалювати свій потенціал. Ситуації професійного і особистісного зростання учителя розкриваються у визнанні адміністрацією, професійною спільнотою рівня професіоналізму особистості учителя. Це орієнтація на суб'єктивний досвід з актуалізацією особистісного і професійного потенціалу.

В умовах вищої школи і підвищення кваліфікації це може реалізовуватися за допомогою технологій суб'єкт-суб'єктної взаємодії, особистісно орієнтованих технологій, компетентнісного, проблемного та інших підходів. Професійне середовище в освітньому закладі, що супроводжує, підтримує, фасілізує процеси, ситуації професійного і особистісного зростання вважається акмеологічною.

Зазначимо, що активна позиція учителя технологій є достатньою і необхідною умовою особистісного і професійного зростання і досягнень, самореалізації у професійній діяльності. Активність – як «самостійна сила реагування» (Ф. Енгельс), виявляється як динамічна умова становлення і реалізації потенціалу людини. Джерелом діяльності педагога, що спрямована на досягнення вищого рівня професіоналізму, є «надлишкова активність» педагога [9].

«Інтелектуальна ініціатива» (Б.І. Коротяєв), «ризик заради ризику» (В.А. Петровський), «дослідницька ініціатива» (В.В. Борисов, Є.В. Кулик), суб'єкт виявляє понаднормативну активність у вигляді постановки перед собою «над завдання», що природно для людини, як члена тієї чи іншої соціальної спільноти.

Інтелектуальна активність складає основу і умову удосконалення професійної компетентності і компетенцій педагога.

Моральна активність збагачує наявні цінності, інтереси, орієнтири у професійній діяльності.

Творча активність продукує оригінальність, індивідуальність, продуктивність способів самореалізації педагога у професії.

Ефективність конструктивної взаємодії учителя технологій з усіма учасниками освітнього процесу виявляється у прояві ним рефлексії, здатності зайняти позицію «спостерігача», «дослідника» щодо своїх дій, думок, так і діям, думкам іншого «персонажа». У зв'язку з цим у учителя технологій формуються важливі для продуктивного особистісного професійного перетворення, росту рефлексивних процесів: саморозуміння і розуміння іншого, самооцінка і оцінка, іншого, самоінтеграція і інтеграція іншого.

Професійна рефлексія учителя технологій з усіма учасниками освітнього процесу зумовлює усвідомлення своїх особистісних і суб'єктних якостей (критичності, відповідальності, гуманності, естетичності тощо), рівня професійної кваліфікації і компетентності, рівня сформованості основних компетенцій- психологічної, методичної,

комунікативної, організаційної, рефлексивної, акмеологічної. Таке активне залучення учителя технологій у професійну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу регулює його спрямованість у діяльності не тільки на результат, але і на сам процес, що є результатом створення умов для самореалізації не тільки педагога, але і учнів, для їх мотивованого і зацікавленого навчання, досягнення успіху.

У вітчизняних і закордонних психологічних дослідженнях на різних рівнях конкретності висвітлено проблеми детермінації розвитку особистості, діяльності, спілкування.

Наприклад, в роботах Н.А. Коваль [10; 11], подано аналіз закономірностей і можливостей особистісного росту фахівця, здійснений в межах психодинамічного, соціокультурного, гуманістичного, акмеологічного підходів. Проаналізований матеріал має для нашої праці науково-практичний інтерес, бо розкриває різноманітність найбільш значущих для саморозвитку і самореалізації людини психологічних умов і факторів, як стимулюючих, так і гальмуючих цей процес:

- перешкоди, як залежність від проблем раннього дитинства;
- співпраця з оточуючими людьми;
- конструктивне опанування середовищем;
- прагнення до удосконалення, самореалізації;
- метацінності людини;
- характер міжособистісних відносин;
- фасилітуючі умови розвитку;
- здатність людини до усвідомленого і відповідального саморозвитку;
- творчий характер життєдіяльності;
- уявлення про «внутрішню картину здоров'я»;
- здатність керувати поточними подіями;
- здатність особистості виходити за власні межі, змінювати оточуючий світ, саму себе [11].

Як впливає з переліку детермінант, розвиток особистості обіймає здатності «вичерпувати» і відтворювати свій особистісний і професійний потенціал (знання, уміння, компетенції, сталі риси, якості), оновлювати професійні цінності, долати перешкоди, творити, само реалізовуватися.

Якість освітнього процесу багато в чому залежить і від наявності сформованої атмосфери співпраці в колективі педагогів і учнів.

Співпраця – важлива умова особистісного і професійного росту педагога, його самореалізації у професійній діяльності і єдина форма конструктивної, творчої, прогресивної, комфортної, продуктивної і безпечної взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Форми професійної співпраці учителів технологій різноманітні: вивчення, аналіз, розповсюдження власного інноваційного досвіду роботи і досвіду колег, створення авторських науково-методичних розробок, програм, участі в майстер-класах, конкурсах професійної майстерності, творчих акмеологічних лабораторіях, оглядах професійної майстерності, конкурсах за фахом тощо. Практика підтверджує, що саме так здійснюється реальна професійна підтримка досвідченими педагогами, які знаходяться на дослідницькому і наставницькому рівнях професіоналізму, молодих колег, які поки знаходяться на початковому або алгоритмізую чому рівнях професійної діяльності.

В освітніх закладах починають перетворюватися усталені традиції навчання, виховання, розвитку учнів, співпраці в колективі, які тривалий час визначали можливості і межі прояву взаємовідносин всіх і кожного. Значення традицій для колективу і їх силу впливу на членів колективу розкрив і довів А.С. Макаренко, виявивши вплив реальних, визначальних відносин в цьому середовищі, установок, які визначають дії і вчинки. Сутність і соціальна якість розвитку освіти визначаються взаємовідносинами між стабільністю і змінами, традицією і новаторством. Оновлення професійної освіти вимагає від мети до результату новаторського перетворення традиційного підходу до його реалізації, тобто

цілеспрямованої зміни, що вносить в освітнє середовище інновації, що покращують характеристики самої освітньої системи, обіймаючи якість освітнього продукту, вищі професійні досягнення педагога, задоволення усіх суб'єктів освітнім процесом.

Така результативність забезпечується активним залученням педагогів у професійну взаємодію з учнями, де у спільній, усвідомленій і тому ціннісній діяльності, в умовах виникнення множини психологічно безпечних ситуацій досягаються цілі і результати спільної праці. Зазначимо, що активна участь учнів у постановці і досягненні особистих цілей уроку підвищує результат і продукт їх праці, які, у свою чергу, обумовлені організацією навчального процесу.

Реалізація виявлених соціальних, психологічних, педагогічних умов, що забезпечують акмеологічну складову розвитку професіоналізму педагога, може бути оптимізовано сформованим акмеологічним середовищем освітнього закладу, професійної спільноти.

Окремі дослідники стверджують, що професійний і особистісний розвиток неможливий без ситуацій, що вимагають нових зусиль, нестандартних рішень і подолання власних обмежень, деформацій. Зростання професіонала можливе за умови існування усталеного акмеологічного середовища (В.М. Вакуленко, Т.А. Вострікова, І. Коваль та ін.), у якому розвиток професіоналізму є цінністю, традицією, вимогою. Реальністю і ідеалом. У розвитку професійного середовища типовим є активна міжособистісна співпраця, що виступає важливою умовою інтенсивного інформаційного обміну і професійного розвитку (К.А. Абульханова-Славська, Л.Л. Макаренко, С.М. Яшанов та ін.).

Російська дослідниця А.К. Маркова важливою зовнішньою умовою досягнень в особистісному і професійному розвитку фахівця є сприятливе професійне середовище, що спонукає людину до розкриття її справжніх професійних можливостей, а також наявність акме-подій, які можуть стати поштовхом до вершин, кульмінацій у професійному розвитку.

У філософії середовище розглядається як важливий фактор диференціації цілісних систем (Б.М. Кедров). «Під впливом середовища відбувається та чи інша перебудова цілого. Якщо умови середовища сприятливі, відбувається ріст існуючих частин цілого, їх оновлення або набуття цілим нових частин. Несприятливі умови досить часто викликають втрату цілим деяких частин, й перш за все тих, що найменш міцно зв'язані з іншими частинами або не мають великого значення у функціонуванні цілого» [12, с. 39]. Автор звертає увагу на те, що середовище це і фактор інтеграції, об'єднання компонентів цілого, їх стандартизації і уніфікації. При цьому акцент робиться на те, що «прогресивний розвиток тієї чи іншої системи, підвищення рівня її організації, зазвичай, пов'язано із збільшенням кількості її компонентів, ускладненням і удосконаленням їх взаємозв'язків, що з необхідністю вимагає постійного притоку матерії і енергії. Згідно закону збереження енергії система не може бути джерелом енергії для самої себе, а черпає енергію з зовнішніх умов. Якщо ці умови сприятливі та обіймають матерію і енергію того типу, що необхідний для руху системи до стану більш високої організації, і якщо сама система внутрішньо здатна до цього руху, то відбувається поступовий рух системи. За іншого випадку...система...або функціонує в межах одного і того ж рівня організації, або дезорганізується, рухається з гори [12, с. 40–41].

Успішність професійної діяльності учителя технологій обумовлено саме професійним середовищем- простором професійної діяльності, поведінки і спілкування педагогів з учнями, колегами, яке обіймає ставлення, цінності, символи, речі, які традиційно мало враховувалися раніше, ще меншої уваги зверталось на його форми.

Наявність стимулюючої, підтримуючої і коригуючої функцій професійного середовища є достатньою умовою можливості здійснення продуктивного, успішного особистісного і професійного розвитку фахівця. Проведене нами анкетування учителів технологій (2006–2007р., $N=210$) показало, що практично половина опитаних не задоволені власним рівнем професіоналізму і бажали б мати необхідні ресурси і можливості для досягнення найбільш значущих успіхів у професії. Перспективними для цього шляхами вони визначають: навчання на спеціалізованих семінарах, проходження акмеологічних тренінгів цільового призначення, ділові ігри, вивчення досвіду успішних педагогів, опанування інноваційними способами, стратегіями, технологіями діяльності, самоосвіти та ін..

Варто звернути увагу на те, що психолого-акмеологічна наука і практика мають низку цікавих розробок концептуальних основ: професійного становлення державних службовців (Н.М. Колісніченко), підвищення професійної культури працівників освіти (Є.В. Бондаревська,), професійного розвитку педагога (А.К. Маркова), де приділяється належна увага соціально-психологічним, дидактичним, методичним, організаційним та іншим умовам особистісного і професійного росту фахівця.

Ми вважаємо, що розвиток професіоналізму вчителя технологій можна і необхідно планувати, застосовуючи для цього наявні наукові напрацювання і методичні можливості, і створювати в освітньому закладі, інституті підвищення кваліфікації сприятливі для цього умови.

У сучасних психологічних дослідженнях провідними параметрами акмеологічного середовища визнаються високі особистісно-професійні стандарти, створення рівних умов і можливостей для продуктивного особистісно-професійного розвитку, стимулювання такого розвитку, акмеологічної мотивації у кадрів. Сприятлива психологічна атмосфера в колективі, підбір кадрів з потужним потенціалом і бажанням його реалізувати у практичній діяльності [13].

В наш час, завдяки дослідженням К.А. Абульханової-Славської, Д.В. Алфімова, Л.Л. Макаренко та ні., накопичено значний потенціал знань з проблем взаємодії людини і середовища, сформовано важливі теоретичні позиції щодо взаємозв'язку «біо-соціо», характеристики і особливості сприйняття середовища, як просторового і часового тіла буття людини, як похідної від соціальних процесів сфери, як простору поведінки людини, її реакції на взаємодію із нею, умов адаптації і механізмів пристосування до оточуючого середовища, когнітивного впливу останньої.

Разом з цим, як зазначають В.В. Борисов, І. Вільш за зростаючої уваги і широкого вивчення проблеми взаємодії людини і середовища, питання професіоналізму і сталих рис особистості загострюються. Вимоги суспільного середовища, безумовно, багато в чому визначають розвиток спрямованості особистості, рис і особливостей її характеру, змісту професійної компетентності і компетенцій і т.ін.

Зазначимо, що варто враховувати те, що зовнішні умови діють завжди крізь внутрішні, і реакція особистості на них завжди індивідуальна (С.Л. Рубінштейн). Тип цієї реакції визначається накопиченими знаннями, сформованими відносинами, психічним станом людини на цей час, особливостями саморегуляції.

Сучасна система освіти покликана у сучасних соціальних умовах висунути в якості реальної мети формування особистості яка прагне до самореалізації і професійного вдосконалення. І тут одним із завдань є створення акмеологічного середовища.

Саме таке середовище інституту може стати атмосферою, що віддзеркалює потенційні ресурси для розвитку професіоналізму педагога, що стимулює розвиток інтелектуального світогляду, креативності, відповідальності, потреби в особистісному рості, досягнення акме. Вважаємо, що саме такий професійно-освітній простір буде орієнтовано на зростання професійної компетентності і професіоналізму педагога професійної школи, стимулювати його продуктивну самореалізацію, забезпечувати супровід процесу досягнення їм акме.

Важливим компонентом акмеологічного середовища постає особистість викладача вищого навчального закладу, чия життєва позиція стає «сильним фактором» особистісного і професійного розвитку майбутнього учителя технологій. Слід погодитися з твердженням, що педагогіка і психологія, методика трудового навчання і технологія конструкційних матеріалів- це предмети «не заочного вивчення» (Д.О. Тхоржевський) [14]. Викладач вищого навчального закладу вводить учителя технологій у професію не тільки крізь знання, але і крізь самого себе як професіонала, як особистість і людину.

Таким чином, професійне середовище вищого навчального закладу повинна бути гнучкою і керованою, гетерогенною і складною, індивідуалізованою і аутентичною, відносини в якій повинні вибудовуватися на підґрунті взаєморозуміння, авторитетності її керівників, участі всіх суб'єктів в управлінні освітнім процесом, єдності і свідомості,

продуктивності взаємодії у навчальному компоненті освітнього процесу. При цьому розвиток професіоналізму учителів технологій обумовлено, з одного боку, наявністю сприятливого середовища, з іншого, здатністю педагогів до продуктивного використання її можливостей. Чим більш самостійними, креативними будуть учасники освітнього процесу, тим більший розвиваючий потенціал буде у середовища, яке вони створюють. Отже можна спостерігати своєрідну циклічність процесу розвитку: рівень розвитку середовища обумовлює пат терни, технології розвитку суб'єктів; професійні і особистісні якості педагогів впливають на рівень розвитку освітнього середовища, підтримуючи як традиції так і інновації.

Створення виявлених умов розвитку професіоналізму учителя технологій забезпечувалося адекватним меті і завданням дослідження технологіями навчання.

У більшості досліджень категорія «технологія» розглядається як сукупність методів і прийомів, що застосовуються у будь-якій справі та покликані замінити властивості і стани будь-чого (Г.М. Коджаспірова, В.О. Сластьонін та ін..).

Для здійснення діяльності, спрямованої на зміни характеристик психічних станів, психічних процесів і властивостей особистості застосовуються психологічні технології, які, на думку І. Ковчиної, є такою працею з психікою, яка забезпечує, як і будь-яка технологія, регулярне досягнення передбачених результатів [15].

Е.Ф. Зеєр трактує психологічні технології як сукупність способів, прийомів, вправ, технік взаємодії суб'єктів освітнього процесу, спрямованих на розвиток їх індивідуальності. До психологічних технологій традиційно зараховують різноманітні тренінги розвитку і корекції особистості, імітаційні ігри, групові дискусії, які дозволяють розв'язувати особистісні психологічні проблеми, розвивати професійно важливі і особистісно значущі якості, удосконалювати важливі психічні функції [16].

Доцільно звернути увагу на те, що багато дослідників зазначають і негативний бік такого психологічного впливу, яке виявляється не тільки в прогресивному характері розвитку особистості, але і маніпулятивному-коли не враховуються або навіть ігноруються інтереси особистості. Такі технології частіше за все ми зустрічаємо в політичній і комерційній рекламі.

Особливості застосування психологічних технологій під час навчання педагогів виявлялися у спрямованості на розкриття і розвиток наявного рівня професіоналізму учителя технологій. Активізації і втілення їх професійного потенціалу, в оптимізації конструктивної взаємодії всіх учасників професійної педагогічної підготовки. Психологічні технології за завданнями, формами і методами є продуктивними видами психологічної допомоги і підтримки педагогів. Під час навчання педагогів також активно використовувалися психологічне консультування, психопрофілактика, психокорекція, психологічна реабілітація.

А.А. Давиденко зазначає, що технологія як суттєвий елемент діяльності людини відповідає поняттю творчості. «Творче» у діяльності забезпечує і новизну результату, і самозбереження (розвиток людяного змісту діяльності), «технічне» ж відповідає за об'єктивний і ефективний спосіб такого розвитку і досягнення певного результату. Співвідношення «творчого» і «технічного», характеризується суперечністю і приматом першого над наступним в самій сутності діяльності, є внутрішньодіяльнісна форма вияву зовнішньої суперечності суб'єктивного і об'єктивного, панування суб'єкта над об'єктом. Це окреслює орієнтири пошуку адекватних і конкретних методик, технік, методів розвитку професіоналізму учителя технологій в сучасних умовах [17].

У дослідженні В.І.Бондаренка [18] одне з завдань полягало у пошуку основних факторів і умов формування позитивного іміджу учителя технологій. Але на жаль автору не вдалося серед різнопланових, різнопорядкових факторів і умов визначити достатні і необхідні умови формування позитивного іміджу учителя технологій. Автор припускається методологічної помилки встановлення зв'язків між елементами системи і не враховує діалектичного зв'язку між позитивним іміджем і рівнями професіоналізму.

Ми погоджуємося з позицією дослідників, які до об'єктивних факторів, що сприяють формуванню професійної компетентності фахівця зараховують: 1) організацію системи безперервного підвищення кваліфікації фахівців; 2) залученість учителів до процесу

управління навчальним процесом; 3) інвестиції у дослідження і впровадження інноваційних технологій; 4) впровадження системи менеджменту якості; 5) організацію роботи в команді; 6) впровадження стратегічних методів управління; 7) відкритість інформації, створення системи управління знаннями в організації.

Суб'єктивними факторами, що інтегрують елементи моделей компетентності і забезпечують продуктивність професійної діяльності учителя технологій, постають наступні професійно важливі якості: якості, що характеризують ставлення до праці (відповідальність, працездатність, орієнтація на якість і результат діяльності); якості, що характеризують стиль поведінки і діяльності (цілеспрямованість, гнучкість поведінки. Ініціативність); якості, що характеризують особливості професійної діяльності учителя технологій (інноваційність, організаторські здібності, управління ресурсами, організація роботи в команді, системний підхід до розв'язання завдань, широта світогляду); соціально-психологічні якості (лояльність, ділове спілкування, соціальна проникненість); емоційно-вольові якості (рішучість, самоконтроль).

Важливою умовою розвитку професійної компетентності фахівця розглядається інтеграція систем «вищий навчальний заклад», «технопарк», «виробництво» [19–21]. Стратегія цього дослідження будувалася автором шляхом аналізу множини систем детермінант професійного розвитку, якими, на нашу думку, визначалася можливість досягнення мети дослідження- успішності, ефективності формування професійної компетентності фахівця.

У педагогічних дослідженнях особливої значущості, з позиції покращення результатів професійної діяльності педагога, надається проблемі забезпечення умов розвитку професіоналізму: соціально-педагогічних, психологічних, економічних, організаційних, інформаційних, матеріально-технічних, культурно-побутових [6].

Однією із важливих соціально-психологічних умов автор визначає наявність стимулів професійного розвитку, мотивації, бо саме вони визначають активність суб'єкта у професійному розвитку. До них автор зараховує: підвищення заробітної платні, конкурентоздатність, соціальний захист (стратифікаційні); спонукання, що пов'язані із реалізацією професійної діяльності-внутрішня потреба працювати в цій сфері або ж потреба працювати з молоддю (виховувати її, навчати), що ґрунтується на усвідомленні своїх здібностей, характеру, покликання (психологічні); зміст праці, потреба суспільної практики, зміна парадигми освіти у бік її демократизації і гуманізації, професійний рівень колег, рівень інтелектуального розвитку учнів, динаміка власних результатів праці, оцінка результатів праці колегами, учнями і батьками [22, с. 43].

Ми вважаємо, що найбільш перспективним орієнтиром особистісних і професійних досягнень кожного педагога постає чітке розмежування значення, «ваги» психологічних умов і факторів, вияв їх оптимального співвідношення, узгодженості внутрішніх і зовнішніх детермінант у кожному конкретному випадку.

У окремих акмеологічних дослідженнях розкриваються такі психологічні, організаційні, технологічні, методичні рівні ефективного професійного становлення фахівця (А.А. Деркач, А.Г. Огнев), духовного становлення (О.С. Белих, Є. Зеленов), удосконалення професійної компетентності (В.І. Звягінцев, А.Ю. Цина), професіоналізму (Т.А. Вострікова, С.В. Семененко).

Ці умови можна подати узагальнено:

- виявлення наявного рівня сформованості професійної компетентності і компетенцій (знань, умінь, дій) фахівців, їх особистісних і ділових якостей;
- визначення їх творчого потенціалу, «сили особистості»;
- розробка акмеологічних моделей навчання і особистісно-професійного розвитку фахівців;
- розробка акмеограм професіоналізму фахівця («ідеальних образів» або системи вимог до рівня і змісту професіоналізму фахівця після навчання або перепідготовки);
- реалізація інноваційних технологій в освітньому процесі;
- періодичний контроль рівня професійних знань, умінь. Особистісно-ділових і професійно важливих якостей і психологічних умінь в процесі навчання [23–26].

Все це актуалізує пошук, розробку і використання можливостей системи підготовки учителя технологій. Науково-практичною передумовою удосконалення цього процесу можуть бути теоретичні праці дослідників у сфері педагогіки, теорії і методики трудового навчання, теорії і методики виховання, акмеології, андрагогіки (В.В. Борисов, В.М. Вакуленко, Н.В. Гусак, А.А. Деркач, Л.Л. Макаренко, В.В. Стешенко, О.М. Торубара, А.Ю. Цина, С.М. Яшанов та ін..).

Реальна практика професійної педагогічної діяльності учителів технологій виявляє відсутність необхідних для продуктивного самовиявлення і самореалізації педагогів умов, не сформованість належної системної організації. За межами належного опанування залишаються проблеми розробки, адаптації і впровадження в освітній процес інноваційних технологій, спрямованих на формування індивідуального стилю творчої діяльності, персональної траєкторії освіти. Організація дослідницької діяльності учителів технологій – важливий, але недооцінений засіб підтримки особистої та професійної активності педагога у напрямку продуктивної самореалізації.

Це підтверджує тезу, що процес розвитку професіоналізму учителя технологій буде більш ефективним, якщо буде задовольняти низку спеціально визначених у дослідженні соціальних, психологічних, педагогічних умов.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Експериментальна робота з розвитку професіоналізму учителя технологій підтвердила, що виявлені під час дослідження умови є акмеологічними, бо вони репрезентують ті обставини, що безпосередньо впливають на досягнення педагогом вищих рівнів професіоналізму і окреслюють оптимальні шляхи їх досягнення.

Аналіз науково-практичних досліджень, власний досвід роботи на посаді заступника декана, співпраця з учителями трудового навчання і учителями технологій дозволили виявити психолого-акмеологічні умови, що впливають на розв'язання як загальних фундаментальних проблем розвитку професіоналізму, так і особливих, що відбивають специфіку розвитку саме професіоналізму учителя технологій. У сукупності вони ефективно впливають на розвиток гуманістичної позиції вчителя, удосконалення і впровадження в освітній процес інноваційних технологій, на особистісне і професійне самовдосконалення, на становлення позитивної професійної ідентифікації.

Психолого-акмеологічні умови розвитку професіоналізму обумовлюють професійний ріст педагога, але вичерпно не пояснюють його. Подальші наукові розвідки повинні стосуватися саме вивчення психологічних факторів, що забезпечують досягнення вищих рівнів опанування професійною педагогічною діяльністю.

Список використаної літератури

1. Borysov V. Culture of professional outlook of teacher of technology / V. Borysov, S. Borysova // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. – Випуск 55 : збірник наукових праць /за науковою ред. акад. В. І. Бондаря . – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – С. 240–244.
2. Баранюк І.Г. Формування професіоналізму вчителя початкових класів у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / І.Г. Баранюк ; Ін-т вищ. освіти НАПН України . – Київ, 2010. – 20 с.
3. Гузій Н.В. Категорія професіоналізму в теорії і практиці підготовки майбутнього педагога : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Н.В. Гузій. – Київ, 2007. – 39 с.
4. Литвинюк Л.В. Педагогічне стимулювання професійного зростання вчителів загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л.В. Литвинюк ; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2007. – 21 с.
5. Лодатко, Є. О. Кластеризація соціокультурного простору і когнітивні метафори в педагогічному моделюванні / Є. О. Лодатко // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2013. – Вип. 6 (259). – С. 53–58.
6. Професійно-комунікативна культура майбутніх інженерів зв'язку : навч.-метод. посібник для вищих навчальних закладів / укл. Г.М. Петрук. – Полтава, 2008. – 136 с.
7. Костюк Г.С. Психологічні питання дальшого вдосконалення виробничого навчання / Г.С. Костюк // Матеріали республіканської науково-практичної конференції з питань виробничого навчання в школах Української РСР . – Київ: Рад. школа, 1958. – С. 60–85.
8. Коротяєва І.Б. Створення інформаційно-освітнього середовища у процесі формування професійної компетенції майбутніх філологів / І.Б. Коротяєва, О.М. Бондаренко // Вісник Луганського національного

- університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. – 2013. – № 14(2). – С. 121–127. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vluf_2013_14%282%29_24
9. Асмолов А.Г. Психология личности: культурно-историческое понимание развития человека / А.Г. Асмолов. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Смысл; Академия, 2007. – 528 с.
  10. Коваль Н.А. Духовность в системе профессионального становления специалиста : дис. ... д-ра психол. наук / Н.А. Коваль. – М., 1997. – 464 с.
  11. Коваль Н.А. Личностный рост как акмеологическая проблема / Н.А. Коваль // Психология личностного роста специалиста: Материалы Всерос. науч.-практ. конф. 21 марта 2007 г. / отв. ред. Н.А. Коваль. – Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2007. –С. 13–18.
  12. Кедров Б.М. Классификация наук / Б.М. Кедров ; под ред. Н.В. Пилипенко. – М., 1985. – 543 с.
  13. Климов Е.А. Субъект как реальность глазами разнотипных профессионалов / Е.А. Климов // Акмеология. – 1994. – №1. – С. 52–56.
  14. Тхоржевський Д.О. Методика трудового і професійного навчання та викладання загально технічних дисциплін : навч. посібник / Д.О. Тхоржевський. – 3- те вид., перероб. і доп. – Київ: Вища шк., 1992. – 334 с.
  15. Ковчина І.М. Основи соціально-правового захисту особистості : навчально- методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Соціальний педагог» / І.М. Ковчина // за заг. ред. докт. філос. наук, проф. А. О. Ярошенко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 297 с.
  16. Зеер Э.Ф. Психология профессионального образования : учеб. пособие / Э.Ф. Зеер. – 2-е изд., перераб. – М. : Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: МОДЭК, 2003. – 480с.
  17. Давиденко А. Развитие творчих здібностей учнів на основі уявлень про повний цикл творчості / А. Давиденко // Наукові записки. Серія : Педагогічні науки ; Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2007. – Вип. 72. – Ч. 2. – С. 50–55.
  18. Бондаренко В.І. Формування іміджу майбутнього вчителя технологій в системі виховної роботи педагогічного університету : монографія / В.І. Бондаренко. – Слоб'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2015. – 460 с.
  19. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз : монографія / За ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна. – Черкаси : Вибір, 2002. – 322 с.
  20. Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі : монографія / За заг. ред. В.П. Андрущенко, В.І. Лугового. – Київ : Педагогічна думка, 2011. – 260 с.
  21. Уханова І.О. Розвиток та функціонування технопарків: світовий досвід та специфіка в Україні : монографія / І.О. Уханова. – Одеса, 2012. – 131 с.
  22. Кузьмина Н.В. Основы вузовской педагогики / Н.В. Кузьмина. – Л., 1972. – 180 с.
  23. Бабіч Л.В. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник для студентів педагогічних університетів / Л.В. Бабіч, Г.М. Кондратенко – Херсон : Айлант. 2002. – 81 с.
  24. Голік О.Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект : навчальний посібник / О.Б. Голік. – Донецьк : Вид-во «Ноулдж» (Донецьке відділення), 2010. – 242 с.
  25. Деркач А.А. Акмеология: личностное и профессиональное развитие человека. Кн. 1–5 / А.А. Деркач. – М. : РАГС, 2000. – Кн. 2. Акмеологические основы управленческой деятельности. – 536с.
  26. Пилипчик В.В. Развитие педагогічної майстерності вчителя в предметних методиках навчання : монографія / В.В. Пилипчик. – Київ, 2007. – 176 с.
  27. Колісніченко Н.М. Особливості професіоналізації державних службовців: етапи, стадії, підходи [Електронний ресурс] / Н.М. Колісніченко, Г.Г. Стойкова. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/tppd/2008-4/R_3/09knmesp.pdf

References

1. Borysov, V., Borysova, S. (2016). Culture of professional outlook of teacher of technology. *Science magazine National Pedagogical Dragomanov University. 5. Pedagogical Science Series: realities and prospects. Issue 55: technologies.* In V. Bondar (Ed.). Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University Publisher, 240–244. (in Ukr.).
2. Baranyuk, I.G. (2010). Formation of professional primary school teacher in the pedagogical heritage of V. Sukhomlinsky. (Ph.D Dissertation). *Thesis.* Kyiv Institute of Higher Education NAPS of Ukraine. (in Ukr.).
3. Guziy, N.V. (2007). Category professionalism in the theory and practice of training future teachers. (Dissertation of Doctor Science). *Thesis.* Kiev. (in Ukr.).
4. Litvinyuk, L.V. (2007). Teacher stimulate professional growth of teachers of secondary schools. (Ph.D Dissertation). *Thesis.* Kirovograd, Kirovograd State Pedagogical University named after V. Vinnichenko. (in Ukr.).
5. Lodatko, E.A. (2013). Clustering socio-cultural space and cognitive metaphors in teacher modeling. *Bulletin Cherkasy University. A series of "Pedagogical science." Cherkasy, 6 (259), 53–58.* (in Ukr.).
6. *Professional communicative culture of the future engineers of communication:* Textbook for higher education (2008). In H.M. Petruk (Compiler). Poltava. (in Ukr.).
7. Kostiuk, G.S. (1958). Psychological issues of further improvement of industrial training. *Materials of republican scientific conference on industrial training schools Ukrainian SSR. Kyiv: Soviet School, 60–85.* (in Ukr.).

8. Korotyayeva, I.B., Bondarenko, O.M. (2013). Creation of information and educational environment in the formation of professional competence of future philologists. *Bulletin of the University of Luhansk. Philology*, 14 (2), 121-127. (in Ukr.).
9. Asmolov A.H. (2007). *Personality psychology: cultural and historical understanding of human development*. 3rd edition, corrected and completed. Moscow: Meaning; Academy. (in Rus.).
10. Koval, N.A. (1997). *Spirituality in the system of professional becoming a specialist*. (Dissertation of Doctor Psychology). Moscow. (in Rus.).
11. Koval, N.A. (2007). Personal growth as an acmeological problem. *Psychology of personal growth specialist: Materials of the All-Russian Scientific and Practical Conference, March 21*. In N.A. Koval (Ed.). Tambov: Publishing House of Tambov State University. G.R. Derzhavin, 13–18. (in Rus.).
12. Kedrov, B.M. (1985). *Classification of sciences*. In N.V. Pilipenko (Ed.). Moscow. (in Rus.).
13. Klimov, E.A. (1994). The subject as a reality through the eyes of diverse professionals. *Acmeology*, 1, 52–56. (in Rus.).
14. Thorzhevskyy, D.O. (1992). *Methods employment and vocational training and teaching of general technical disciplines: a tutorial*. 3rd edition, revised and enlarged. Kyiv: High School. (in Ukr.).
15. Kovchina, I.M. (2011). *Fundamentals of social and legal protection of personality: teaching and textbook for university students specialty "Social worker"*. In A.O. Yaroshenko (Ed.). Kyiv: Publishing House of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov. (in Ukr.).
16. Zeer, E.F. (2003). *Psychology of vocational education: Textbook*. 2nd edition, revised. Moscow: Publishing house of the Moscow Psychological and Social Institute; Voronezh: MODEK. (in Rus.).
17. Davydenko, A. (2007). The development of creative abilities of students based on the notions of full cycle of creation. *Scientific notes. Series: Pedagogical science. Kirovograd State Pedagogical University named after V. Vinnichenko. Kirovograd*, 72, part 2, 50–55. (in Ukr.).
18. Bondarenko, V.I. (2015). *Formation of image of the future teacher technologies in educational work Pedagogical University*. Monograph. Slavyansk: Publisher B.I. Matorin. (in Ukr.).
19. *Professional Education in Foreign Countries: A Comparative Analysis*: monograph. (2002). In N.G. Nychkalo, V.A. Kudina (Ed.). Cherkassy: Choice. (in Ukr.).
20. *Psycho-pedagogical principles of designing innovative technology teaching in higher education*: monograph (2011). In V.P. Andruschenko, V.I. Lugovoi (Ed.). Kyiv: Pedagogical thought. (in Ukr.).
21. Ukhanova, I.A. (2012). *Development and operation of industrial parks: world experience and peculiarities in Ukraine*: monograph. Odessa. (in Ukr.).
22. Kuzmina, N.V. (1972). *Fundamentals of university pedagogy*. Leningrad. (in Rus.).
23. Babich, L.V., Kondratenko, G.M. (2002). *Basics of pedagogical skills: A manual for students of pedagogical universities*. Kherson: Ailant. (in Ukr.).
24. Golik, A.B. (2010). *Pedagogical skills: organizational and managerial aspects: a tutorial*. Donetsk: Publisher Noulidzh (Donetsk branch). (in Ukr.).
25. Derkach, A.A. (2000). *Acmeology: personal and professional development of a person*. In 5 Books. Moscow: RAGS. Book 2. *Acmeological foundations of management activity*. (in Rus.).
26. Pylypchyk, V.V. (2007). *Development of pedagogical skills of teachers in subject teaching methods*: monograph. Kyiv. (in Ukr.).
27. Kolisnichenko, N.M., Stoykova, G.G. *Features professionalization of civil servants: stages, stage sets*. Retrieved 03.03.2017, from http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2008-4/R_3/09knmesp.pdf. (in Ukr.).

HEVKO Ihor,

Ph.D., Associate Professor, V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University
 e-mail: gevko.i@gmail.com

PSYCHOLOGICAL CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF A TECHNOLOGY TEACHER'S PROFESSIONALISM

Abstract. *Forming a single educational space, changing its quantitative and qualitative characteristics caused by the processes of globalization and European integration strategy as a key factor in the implementation of fundamental national interests and solving problems of reforming the education system. Modern society is characterized by the intensification of scientific and technological process, the widespread use of computers, information technology, social structure modifies, creates a new mentality affects the relationship between people in different areas of their professional activities. Significant changes dynamism and intense growth of high-tech industries and communications, human mobility and impact on quality of life in any country.*

Compliance with the new realities of social development makes coordination of strategic directions of reforming the national education system with European integration plans. Now the theory and practice of educational processes characterized by intense search for ways to actual and projected to respond to challenges. Position on teacher professional didactic and pedagogical levels can be described as follows: value-sense determination unit laying like creativity and reflective choice of priorities of educational activities aimed at bytyne transformation of the whole person; author's interpretation of educational content

to individual and personal level; organization of educational process on the basis of reflective search and selection of specific teaching tools.

Real professional practice of teachers teaching technology detects the absence of necessary for productive self-expression and fulfillment of conditions of teachers without proper formation of the system. Outside proper mastery are problems of development, adaptation and implementation of the educational process of innovative technologies aimed at the formation of individual style of creative, personalized education path. Company research technology teachers, but underestimated means of maintaining personal and professional activity of the teacher in directly productive self.

This confirms the thesis that the development of teacher professionalism technologies will be more effective if you will meet a number of specifically identified in the study of social, psychological, pedagogical conditions.

Psychological and acmeological determine the conditions of professional career teacher, but not exhaustively explain it. Further scientific research is the study should address psychological factors that achieve higher levels of mastery of professional teaching.

Key words: *teacher technology development; terms; professionalism.*

*Одержано редакцією 13.03.2017
Прийнято до публікації 19.03.2017*